

Підвищення покарання за злочини, пов'язані з довкіллям, щоб уникнути серйозних розбіжностей між сусідніми країнами та сприяти більш скоординованому підходу до подолання цих злочинів, є ключовим напрямком правової реформи для різних країн.

Отже завданням кримінальної політики України у цьому напрямку стає формування адекватних заборон, гармонічно поєднуючих характеристики різних правових родин та уніфікацію складів злочинів, та, за можливості, – покарань з метою адекватної відповіді на кримінальні виклики проти прав людини на безпечне та стале довкілля.

Список використаної літератури:

1. Declaration on the Human Environment. URL: <http://www.un-documents.net/aconf48-14r1.pdf>
2. Recognising the Threat of Environmental Crime. URL: <https://www.unenvironment.org/news-and-stories/story/environmental-crime>

Ключові слова: злочини проти довкілля, права людини, злочинність проти природних ресурсів, охорона права на сталий розвиток.

Ключевые слова: преступления против окружающей среды, права человека, преступность против природных ресурсов, охрана права на устойчивое развитие.

Key words: crimes against the environment, human rights, crime against natural resources, protection of the right to sustainable development.

ІСРАЄЛЯН АЛІК ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРИМИРЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ ПОТЕРПІЛИМИ У КОНТЕКСТІ СТ. 46 КК УКРАЇНИ

Невідворотність кримінальної відповідальності є одним з важливих принципів кримінального права. Поряд з цим, сучасна кримінально правова політика України орієнтована в першу чергу на досягнення цілей кримінального права найменш репресивними заходами. Саме тому, в КК України передбачено звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Інститут звільнення від кримінальної відповідальності викликає особливий інтерес серед науковців. Особливо це стосується звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, що пояснюється розширенням диспозитивних засад в кримінальному праві. Поряд з цим, ряд питань і досі залишаються малодослідженими, серед них питання, чи можуть з точки зору засто-

сування ст. 46 КК України укласти угоди про примирення законні представники потерпілого, якщо ним є неповнолітній.

З даного питання в науковій літературі відзначається, що право на примирення – це матеріальне право особи, яке не може бути передано представнику, оскільки кримінальне право не знає інституту представництва.

У зв'язку з цим законні представники відповідних потерпілих не вправі здійснювати належні останнім матеріальні права і, відповідно, бути суб'єктами примирення, врегульованого кримінальним законом (О.О. Дудоров).

При цьому в Постанові Великої Палати Верховного Суду від 16.01.2019 у справі № 439/397/17 (далі Постанова) також зазначає, що саме потерпілий (тобто особа, якій кримінальним правопорушенням безпосередньо спричинено шкоду) може виразити свою волю про прощення винного, на підставі чого приймається рішення про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності згідно зі ст. 46 КК України. Право на примирення у ст. 46 КК України – це особисте право потерпілого. Воно не може бути ніким присвоєне та не може бути нікому делеговане. Використання права на примирення іншими особами є неможливим, оскільки таке право тісно пов'язане з особою, яка безпосередньо постраждала внаслідок вчинення щодо неї кримінального правопорушення. Під час примирення лише сам потерпілий може виражати свою волю, а не інші особи, які є його представниками або правонаступниками.

Поряд з цим, у Постанові зазначає, що суд враховує положення ст. 59 КПК України, відповідно до якого у разі, якщо потерпілим є неповнолітня особа або особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, до участі в процесуальній дії разом з нею залучається її законний представник. Таким чином, хоча в Постанові немає чіткої відповіді на питання чи може законний представник реалізувати замість потерпілого права на примирення, поряд з цим суд не виключає таку можливість. В свою чергу, про законних представників не зазначено в ч. 4 ст. 56 КПК України, яка визначає, що право примиритись із підозрюваним (обвинуваченим) і укласти угоду про примирення у випадках, передбачених у тому числі законом України про кримінальну відповідальність, має потерпілий.

В той же час, у Постанові Пленуме Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 13 від 11.12.2015 р. закріплено, що угода про примирення також може укладатися, якщо її сторонами чи стороною є неповнолітній. У такому випадку угода укладається за участю законних представників і захисників неповнолітніх. При цьому якщо неповнолітній досяг шістнадцятирічного віку, він має право укласти угоду про примирення самостійно, але за наявності згоди його законного представника. Якщо ж неповнолітній не досяг шістнадцяти років, угоду про примирення за його згодою укладає законний представник неповнолітнього. Про надання згоди неповнолітнім, його законним представником у наведених вище

випадках обов'язково має бути зазначено в угоді про примирення та засвідчено їх підписом. Укладення угоди у випадку, якщо неповнолітній заперечує проти такої угоди, не допускається.

Досить цікавим щодо даного питання є досвід зарубіжних країн. КК Республіки Армєнія, КК Білоруської Республіки, КК Азейбаржанської Республіки, так само і як КК України не передбачають ніяких законодавчих положень щодо особливостей звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примирення винного з потерпілим у разі коли останнім є неповнолітня особа або недієздатна особа.

Поряд з цим, в КК Молдови зазначено, що відносно недієздатних осіб примирення здійснюється їх законними представниками. Обмежено дієздатні особи здійснюють примирення за згодою осіб, передбачених законом. В КК Іспанії передбачено, що у справах про злочини і проступки проти неповнолітніх і недієздатних суд, враховуючи думку прокуратури, може відхилити вибачення винних законними представниками неповнолітніх або недієздатних.

Проаналізувавши з даного питання вітчизняне та зарубіжне законодавство, судову практику та позиції вчених можемо зробити певні висновки. Відповідно до ст. 22 КК України кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років. Враховуючи це, вважаємо що саме з 16 років особа набуває кримінально-правової дієздатності, тому вважаємо що із досягнення вказаного віку особа може бути суб'єктом примирення. При цьому беручи до уваги положення КПК України, вважаємо що особи віком від 16 до 18 років мають за згодою своїх законних представників безпосередньо укладати відповідну угоду, тобто позиція неповнолітнього є вирішальною в контексті ст. 46 КК України.

Крім того, для уникнення суперечностей при застосуванні даної норми вважаємо за доцільне закріпити, в примітці до ст. 46 КК України роз'яснення щодо особливостей реалізації права на примирення особами різного віку.

Ключові слова: примирення, право на примирення, неповнолітній потерпілий, звільнення від кримінальної відповідальності.

Ключевые слова: примирение, право на примирение, несовершеннолетний потерпевший, освобождение от уголовной ответственности.

Key words: reconciliation, right to reconciliation, minor victim, exemption from criminal liability.